

Základní problémy studia starších českých dějin II. (NMgr.)

středa 17.30–19.05, místnost č. 201

Garant:

Mgr. Jaroslav Svátek, Ph.D.

Kód: AHS 600005

Program přednáškového cyklu na ZIMNÍ SEMESTR 2023/2024:

DUCHOVNÍ KULTURA: LITERATURA – VZDĚLANOST – VĚDA

4. 10.	M. Nejedlý	Úvod – Historik a literární prameny ve středověku
11. 10.	J. Zdichynec	Historik a narativní prameny v raném novověku
18. 10.		DĚKANSKÉ VOLNO
25. 10.	Rainer Ch. Schwinges	Studium a životní osudy předmoderních univerzitních absolventů (mimořádná přednáška v Nj)
1. 11.	J. Svátek	Knižní kultura českého středověku
8. 11.	B. Zilynská	Nižší školství ve středověku
15. 11.		DĚKANSKÉ VOLNO
22. 11.	J. Hausenblasová	Nižší školství v raném novověku
29. 11.	EXKURZE do NK	Knižní kultura raného novověku (Tereza Paličková)
6. 12.	B. Zilynská	Univerzitní dějiny jako badatelský obor
13. 12.	M. Ďurčanský	Pražská univerzita v předbělohorské době
20. 12.	J. Zdichynec	Kláštevní knihovny českých zemí mezi středověkem a raným novověkem
3. 1.	Antonín Kostlán	Zrod moderní vědy (název tématu bude upřesněn)
10. 1.	J. Svátek	Závěrečná rozprava (nad kurzem i tématy esejů)

Anotace:

Předmět zprostředkovává studentům hlubší přehled o literatuře, badatelských metodách a vybraných interpretačních problémech dějin středověku a raného novověku v kontextu západoevropského kulturního a civilizačního okruhu s akcentem na vývoj ve střeoevropském prostoru. Výuka je zaměřena především na seznámení se základními pojmy užívanými domácí i zahraniční historiografií při zkoumání a interpretaci středověku a raného novověku, na orientaci v domácí i zahraniční literatuře ke sledovanému období, na obeznámení s typologií pramenů a s metodami výzkumu. Výuka, rozložená do čtyř semestrů, seznamuje se strukturami společnosti (panovnická moc, šlechta, církve, města, venkov atd.) a s procesy a fenomény klíčovými pro období středověku a raného novověku (demografický vývoj českých zemí, hospodářská situace a ekonomický potenciál, náboženský a konfesijní vývoj, proměny komunikace a míry civilizační a kulturní provázanosti českých zemí se soudobou Evropou).

Zimní semestr II. ročníku je věnován tématům z oblasti duchovní kultury, dějinám školství a vzdělanosti.

Atestace:

ZS – zápočet na základě písemného eseje v rozsahu tří až pěti normostran na jedno téma z problematiky přednášené v ZS dle vlastního výběru, zaslaného mailem na jaroslav.svatek@ff.cuni.cz; eseje budou rozděleny jednotlivým vyučujícím podle tematického zaměření.

LS – ústní komisionální zkouška (na základě problematiky přednášené v ZS a v LS); k ústní zkoušce si student/ka přinese seznam četby k probíraným tématům (8–10 položek)

Literatura ke studiu (další tematicky zaměřené tituly budou upřesňovány v rámci jednotlivých přednášek):

- BOBKOVÁ Lenka – ŠMAHEL František (edd.), *Lucemburkové. Česká koruna uprostřed Evropy*, Praha 2012
- BOLDAN, Kamil, *Počátky českého knihtisku*, Praha 2018
- BLÁHOVÁ Marie, *Pražské školy předuniverzitního období*, Documenta Pragensia 11, 1993, s. 26-39
- BŮŽEK Václav – KRÁL Pavel a kol., *Člověk českého raného novověku (16.–17. století)*, Praha 2007
- BŮŽEK Václav a kol., *Společnost českých zemí v raném novověku. Struktury, identity, konflikty*, Praha 2010
- BŮŽEK, Václav – SMÍŠEK, Rostislav (eds.): *Habsburkové 1526-1740. Země Koruny české ve střeoevropské monarchii*, Praha 2017.
- CERMANOVÁ Pavlína – NOVOTNÝ Robert – SOUKUP Pavel (edd.), *Husitské století*, Praha 2014
- CERMANOVÁ Pavlína – SVÁTEK Jaroslav – ŽŮREK Václav – BAŽANT Vojtěch, *Přenos vědění. Osudy čtyř bestsellerů v pozdně středověkých českých zemích*, Praha 2021
- ČORNEJOVÁ Ivana (red.), *Dějiny Univerzity Karlovy, II, 1622–1802*, Praha 1995
- DRAGOUN Michal, *Středověké rukopisy v českých zemích. Handbušek kodikologa*, Praha 2018
- DRAGOUN Michal – MAREK Jindřich – BOLDAN Kamil – STUDNIČKOVÁ Milada, *Kněžská kultura českého středověku*, Praha 2020
- FUČÍKOVÁ Eliška a kol. (eds.), *Rudolf II. a Praha. Císařský dvůr a rezidenční město jako kulturní a duchovní centrum střední Evropy*, Praha 1997
- HOFFMANN František, *Středověké město v Čechách a na Moravě*, Praha 2009², s. 476–485 (Vzdělání a škola)
- HOLINKOVÁ Jiřina, *Městská škola na Moravě v předbělohorském období*, AUPO, Historica 12, Praha 1967, 93 s.
- HOLÝ Martin, *Zrození renesančního kavalíra. Výchova a vzdělávání šlechty z českých zemí na prahu novověku (1500–1620)*, Praha 2010
- HOLÝ Martin, *Ve službách šlechty. Vychovatelé nobility z českých zemí (1500–1620)*, Praha 2011
- JONÁŠOVÁ Milada, *Semiramide riconosciuta – opera k pražské korunovaci Marie Terezie 1743*, in: Olga Fejtová – Václav Ledvinka – Jiří Pešek – Vít Vlnas (edd.), *Barokní Praha – Barokní Čechie (1620–1740)*, Praha 2004, s. 19–68.
- KRÁSA, Josef, *České iluminované rukopisy 13.-16. století*, Praha 1990
- KUBÍKOVÁ Blanka – HAUSENBLASOVÁ Jaroslava – DOBALOVÁ Sylva (eds.), *Arcivévoda Ferdinand II. Habsburský. Renesanční vladař a mecenáš mezi Prahou a Innsbruckem*, Praha 2017
- LÁNG Benedek, *Unlocked Books. Manuscripts of Learned Magic in the Medieval Libraries of Central Europe*, University Park Pennsylvania 2008
- LE GOFF Jacques, *Intelektuálové ve středověku*, Praha 1999
- MACEK Josef, *Jagellonský věk v českých zemích III*, Města, Praha 1998, s. 223–245 (kap. Děti, škola, univerzita)
- NECHUTOVÁ Jana, *Latinská literatura českého středověku do r. 1400*, Praha 2000
- PEŠEK Jiří, *Univerzita a městské latinské školy*, in: *Dějiny UK I*, red. Michal Svatoš, Praha 1995, s. 219–226

- SOMMER Petr – TŘEŠTÍK Dušan – ŽEMLIČKA Josef, *Přemyslovci. Budování státu*, Praha 2009
- SPUNAR, Pavel, *Kultura českého středověku*, Praha 1985
- SPUNAR, Pavel a kol., *Kultura středověku*, Praha 1995 (kap. Středověké školství a knihovny)
- SVATOŠ Martin (red.), *Dějiny Univerzity Karlovy, I, 1347/48–1622*, Praha 1995
- ŠEDIVÁ KOLDINSKÁ Marie – CERMAN Ivo a kol., *Základní problémy studia raného novověku*, Praha 2013
- ŠMAHEL František, *Pražské universitní studentstvo v předrevolučním období 1399-1419* (Rozpravy ČSAV, sv. 77), Praha 1967
- ŠMAHEL František, *Univerzitní kniha před husitstvím a po něm*, Documenta Pragensia X/1, 1990, s. 119–129
- ŠMAHEL František – NODL Martin (edd.), *Člověk českého středověku*, Praha 2002
- ŠMAHEL František, *Alma mater Pragensis*, Praha 2016
- TOŠNEROVÁ Marie, *Kroniky českých měst z předbělohorského období. Úvod do studia městského kronikářství v Čechách v letech 1526–1620*, Praha 2010 (Studie o rukopisech. Monographia 15)
- TŘEŠTÍK Dušan, *Kosmas*, Praha 1972 (2. vyd.)
- VOIT Petr, *Český knihtisk mezi pozdní gotikou a renesancí*, Praha 2013 (I. sv.), 2017 (II. sv.)